

Guia per a la detecció i actuació en un cas de bullying

escoltes
catalans

Introducció

Benvingudes a aquesta petita proposta que us fem des de l'Àmbit Pedagògic d'Escoltes Catalans centrada en detecció i possibles actuacions davant d'un cas de bullying. Primer de tot ens agradaria destacar que en cap moment som expertes en el tema i que si realment es tracta d'un cas greu, cal contactar amb les agents experts i actuar tal i com ens indiquin. A més, tingueu sempre present que en casos de bullying haureu de comunicar a la família la situació, i generar una coordinació per poder fer un treball més ampli i beneficios.

Ens centrarem en la detecció i actuació atès que creiem important focalitzar-nos i donar resposta ràpida a les situacions que puguin sorgir. A més, és fonamental tenir clara la detecció per assegurar que realment parlem de bullying. Pensem que moltes situacions de vulnerabilitat i/o risc en infants i joves tenen característiques, factors i/o indicadors similars, i això pot crear confusió i equivocacions. Per això, és imprescindible fer una bona detecció de cada cas de manera molt específica per assegurar que estem davant d'una situació de bullying. La prevenció d'aquests casos no es contempla de manera directa en aquest document tot i que sigui un element imprescindible per tal d'evitar aquest tipus de situacions. No obstant, algunes de les activitats proposades al final d'aquest document poden servir en aquesta etapa. Una bona prevenció implica parlar de les emocions, fomentar i treballar l'empatia, parlar obertament sobre l'assetjament (sigui un cas de bullying, o no), parlar de rols de poder, de tipus de violències (psíquica, verbal, micro, física, sexual), etc.

Quan parlem de detecció, és molt important fer una anàlisi completa de la situació, detectar totes les agents implicades i el rol que aquestes assumeixen. També és molt important desgranar el problema en d'altres de més petits per aconseguir trobar aquelles accions que nosaltres, des del cau, podem dur a terme.

Finalment, l'acció pot ser molt variada i dependrà sempre de l'anàlisi anteriorment fet. En aquest document trobareu una bateria de propostes que podeu utilitzar adaptant-ho a les necessitats de la situació. És important tenir en compte que cada cas és diferent i, per tant, en cada situació haurérem de prendre unes mesures o unes altres.

1. Detecció

1.2. Indicadors del bullying

El bullying pot venir de moltes causes i a vegades és difícil detectar-lo. Hi han molts indicadors que ens han de fer sospitar que alguna cosa no funciona bé. No obstant, som conscients que alguns d'aquests indicadors poden venir-nos a dir altres coses totalment alienes al bullying.

Per això, el llistat següent és un recull d'indicadors de casos de bullying. Han estat extrets de diverses fonts d'informacions de professionals (teòrics/es, webs especialitzades, llibres, protocol de la generalitat). Cal que siguem conscients que no en tots els casos de bullying ens trobarem amb tots els indicadors. Cada cas és únic, i això vol dir que ens podem trobar només alguns indicadors, que aquests siguin només els específics de bullying, o que siguin una barreja entre aquests i d'altres

que no són els més comuns.

Cal doncs, prestar atenció a tots els indicadors, estiguin al llistat o no. Durant la detecció pot passar que us adoneu que us trobeu davant d'una altre situació de risc i que no sigui un cas de bullying. Això també és important, us permetrà actua de manera més eficient i focalitzada a la situació.

Els indicadors de bullying més comuns són:

- Es produeix en entorns educatius (formal o informal)
- Es dona entre iguals (d'infants a infants, de joves a joves)
- Reiteració de la violència psíquica, física o verbal
- De forma constant
- És intencional
- Existeix un abús de poder
- Aïllament del grup per part de la persona en situació d'assetjament
- La persona en situació d'assetjada assisteix de forma irregular, falta sovint als caus, la família comenta que assisteix de forma forçada, etc.
- A vegades, la persona en situació d'assetjament es mostra agressiu sense motiu aparent.
- La persona assetjada té canvis freqüents i sobtats en el seu estat d'ànim.

1.2. Anàlisi de la situació:

Si algun element ens indica una possible sospita de cas de bullying, és molt important que tinguem una ràpida reacció per a realitzar la detecció de forma completa. D'aquesta manera podrem definir una línia de treball molt clara i focalitzar-nos en uns objectius molt més concrets.

En aquest punt de la situació, no és moment per mirar enrere i culpabilitzar-nos si ens n'adonem que alguna cosa no hem fet del tot bé, sinó d'anar totes a una i ser capaces de detectar els diferents rols implicats en la problemàtica.

Aquí parlarem de rols d'assetjat/da i rol assetjador/a, i no persona assetjada o persona assetjadora, per què entenem el bullying com una situació, i els agents implicats també són situacionals. D'aquesta manera visualitzem les infants i joves exercint un rol determinat però que aquest pot canviar amb la situació. No hem de permetre encellar les persones en els rols que es troben, igual que les situacions, els rols situacionals poden modificar-se i canviar. Això és important tenir-ho en compte alhora d'actuar amb les persones implicades i no jutjar-les o estigmatitzar-les.

En aquest sentit us recomanem seguir els següents passos:

- **Anàlisi grupal de la branca.** Tot i haver realitzat alguna anàlisi anteriorment, cal revisar-ho i

mirar que és el que ha canviat. Cal profunditzar en aquells temes que creiem que manca informació i així obtenir una anàlisi el més completa possible.

- **Anàlisi específica.** Una vegada analitzada tota la unitat, cal identificar els rols que formen part d'aquesta situació. Us proposem dividir la unitat en aquests quatre rols, tot i que és possible que en alguns casos ho hagueu de modificar afegint o traient algun d'ells. Cada rol el pot formar una o més persones. L'objectiu d'aquest apartat és profunditzar encara més en l'anàlisi de les persones implicades. Us proporcionem un llistat d'ítems a tenir en compte a l'hora d'analitzar-los.

Rol Assetjador/a

- Personalitat de l'infant
- Entorn familiar
- Entorn escolar
- Actituds relacionals al cau
- Indicadors específics de bullying

Rol Assetjat/da

- Personalitat de l'infant
- Entorn familiar
- Entorn escolar
- Actituds relacionals al cau
- Indicadors específics de bullying

Rol Resta de companys/es

- Relació amb l'assetjador/a i amb l'assetjat/a
- Actitud davant les diferents situacions de bullying
- Coneixement i posició de les famílies

Equip de caps

- Relació individual amb l'assetjador/a i amb l'assetjat/a
- Rol davant les diferents situacions de bullying
- Posició de l'agrupament i suport
- Recursos utilitzats i la seva funcionalitat

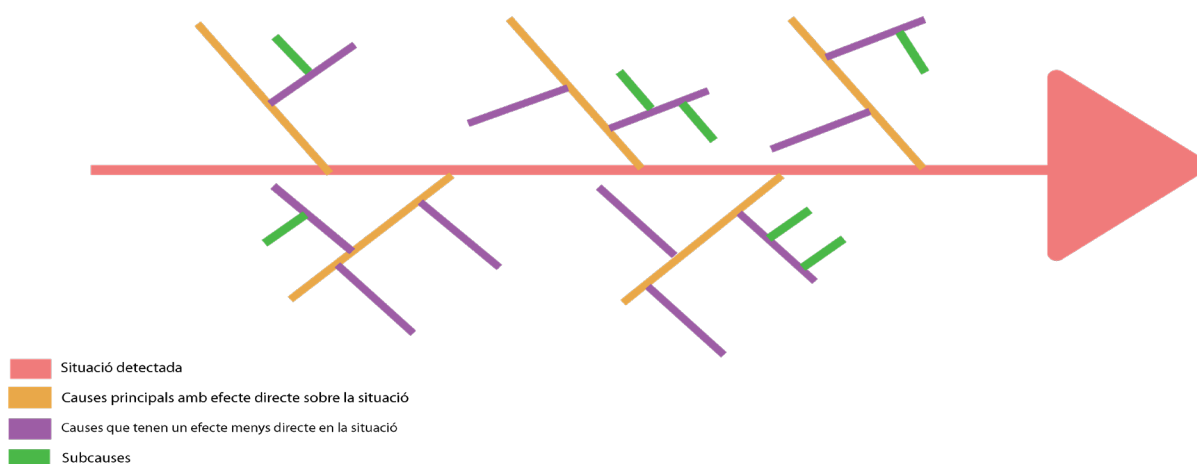
1.3. Les possibles causes: l'Espina de Peix

Potser a algunes us soni el Diagrama de l'espina de peix, aquest s'utilitza per tal d'organitzar informació diversa i identificar causes i efectes. És una eina força útil per conèixer l'origen d'algunes situacions i processos, o per clarificar les relacions de causalitat, i organitzar-les de manera jeràrquica.

En el nostre cas concret, l'utilitzarem per desgranar totes o gran part de les causes que estan afectant a la situació amb la que ens trobem. Aquestes es poden extreure de l'anàlisi acurada que s'ha realitzat i que és una gran font d'informació. Omplint aquesta espina de peix amb tots els detalls podem aconseguir determinar quines causes podem treballar de manera directa, quines no po-

dem abastar, i pensar en solucions molt més focalitzades a cada una d'elles. L'objectiu és doncs, identificar les causes que estan afectant a la situació de bullying i determinar on s'ha actuar i com es pot fer.

No cal utilitzar-la només de manera genèrica, podem fer un diagrama per a cada situació concreta i així trobar accions més específiques per a cada una de les causes i els seus efectes.

2. Actuació

2.1. Objectius:

Gràcies a tots les anàlisis anteriors haurem pogut realitzar una detecció acurada d'aquelles accions que podem abastar des del cau i com fer-ho. Així doncs, és moment de definir els objectius que ens plantejem en els diferents rols implicats en la situació.

És molt important que ens definim uns objectius el més específics possibles amb accions molt concretes i de curt termini. No és necessari plantejar-se molts objectius, és més productiu definir-ne pocs i clars.

Els objectius s'han de poder reajustar al llarg del temps i s'han de revisar de manera periòdica segons com evoluciona el cas. Per aquest motiu, és molt important definir objectius a curt termini i no a llarg termini.

Rol Assetjador/a

Objectiu general:

Objectiu específic:

Objectiu específic:

Rol Assetjat/da

Objectiu General:

Objectiu específic:

Objectiu específic:

Rol Resta de companys/es

Objectiu General:

Objectiu específic:

Objectiu específic:

Equip de caps

Objectiu General:

Objectiu específic:

Objectiu específic:

2.2. Bateria de possibles recursos i/o dinàmiques

Aquí us deixem diferents propostes de recursos i/o activitats que creiem que us poden ser d'utilitat per treballar amb infants i joves, o per a vosaltres mateixes. No sempre cal treballar tot de manera explícita, informar-nos, reflexionar, compartir idees, etc també pot ser d'utilitat per al nostre rol de caps i ens pot ajudar a treballar aquells aspectes més subtils i menys visibilitzats de la situació. Potser hi ha recursos o activitats que necessiten ser modificades i adaptades a les necessitats concretes del vostre cas. Totes elles estan recollides i explicades de manera ampla per tal de poder abastar més situacions i que siguin més adaptables.

Un altre aspecte important alhora de realitzar-les és assegurar-vos que són útils per al vostre cas. Un exemple són les pel·lícules o llibres, és important que les hagueu pogut mirar abans per saber si són adients o com concretar el treball a fer amb elles.

Branca Follets

- **Jocs/Dinàmiques:**

[La mitja taronja](#)

Teatre: [Reaccions davant els conflictes](#)

[Causa-efecte](#)

[M'agrada](#)

[En el lloc de l'altre](#)

[El Mirall](#)

[Endevinar emocions](#)

- **Pel·lícules:**

[Cinefòrum](#)

Wonder

- **Contes/Articles:**

Rojo o por qué el bullying no es divertido

El jardín de los abrazos

- **Altres:**

[Quan s'ha d'explicar un secret?](#)

Canço "[Langui - Se buscan valientes](#)"

Branca Llops

- **Jocs/Dinàmiques:**

[La mitja taronja](#)

[El tren de les coses bones](#)

Teatre: [Reaccions davant els conflictes](#)

[Causa-efecte](#)

[M'agrada](#)

[En el lloc de l'altre](#)

[El Mirall](#)

[Endevinar emocions](#)

- **Pel·lícules:**

[Cinefòrum](#)

Wonder

- **Contes/Articles:**

Rojo o por qué el bullying no es divertido

- **Altres:**

[Quan s'ha d'explicar un secret?](#)

Canço "[Langui - Se buscan valientes](#)"

Branca Raiers

- **Jocs/Dinàmiques:**

[La mitja taronja](#)

[Un pas endavant](#)

[El tren de les coses bones](#)

Teatre: [Reaccions davant els conflictes](#)

[M'agrada](#)

[En el lloc de l'altre](#)

[El Mirall](#)

[El judici](#)

[Endevinar emocions](#)

- **Pel·lícules:**

[Cinefòrum](#)

Cobardes

The cyberbullying

Branca Pioners

- **Jocs/Dinàmiques:**

[Un pas endavant](#)

[El tren de les coses bones](#)

Teatre: [Reaccions davant els conflictes](#)

[M'agrada](#)

[En el lloc de l'altre](#)

[El Mirall](#)

[El judici](#)

[Endevinar emocions](#)

[Tirem el dau](#)

- **Pel·lícules:**

[Cinefòrum](#)

Ben X

Precious

Audrey y Daisy

The cyberbullying

Branca Clan

- **Jocs/Dinàmiques:**

[Un pas endavant](#)

Teatre: [Reaccions davant els conflictes](#)

[M'agrada](#)

[En el lloc de l'altre](#)

[El Mirall](#)

[El judici](#)

[Endevinar emocions](#)

[Tirem el dau](#)

- **Pel·lícules:**

[Cinefòrum](#)

Ben X

Precious

Audrey y Daisy

The cyberbullying

Recursos per a caps

- **Llibres:**

"Bullying: Una falsa salida para los adolescentes" de José Ramón Ramón Ubieto

- **Pel·lícules:**

Ben X

Precious

Audrey y Daisy

The cyberbullying

3. No ens oblidem!

És important que aquest treball estigui coordinat amb les famílies. La comunicació amb elles és clau per a fer un treball global i de qualitat.

El contacte amb el seu entorn pot ser molt útil per fer un treball eficient. Comunicar-nos amb l'escola o institut, si va a la psicòloga, etc. La família ha d'estar sempre enterada d'aquesta comunicació i ha de donar el seu consentiment.

Per fer una bona prevenció, ens caldrà treballar les emocions i valors adients. Us deixem una proposta de 50 curts per si us són útils per aquest treball, el link està a l'apartat final de la pàgina!

Recordeu que no som expertes. Aquesta guia són consells i propostes. Si us trobeu davant d'un cas greu contacteu amb la família immediatament i conjuntament aviseu les autoritats pertinents.

No hi ha emocions bones o dolentes, però sí que hi ha emocions que si s'enquisten i no es gestionen interfereixen negativament en el nostre dia a dia"

4. Enllaços d'interès:

- [50 curts sobre els valors i les emocions](#)
- [Protocol PDA Bullying de SEER](#)
- [Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals](#) - Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya